

*Magyar
Népszó
921. VI. 12.*

A polgári iskolának társadal- mat összeforrasztó hivatása.

Irta: Dr. Herrmann Antal.

Magyarország felbomlásának egyik előzője, sőt előidézője a magyar társadalom szétbomlása volt. A rendi ország társadalma egységesebb volt, mint a jogegyenlőség korszakáé. A falusi nemes birtokos rendszerint jobbágyai körében élt és patriarchális gondozójuk volt. A nagyrészt németes városokban a vezető patricius elem nagyjában még a polgári középosztályhoz tartozott. A főurak szívesen érintkeztek kiváló latájnerekkel.

A kiegyezéssel kezdődött a szociális dekompozíció. Az álliberalizmus pszenzo-demokráciája eredményileg antiszociális irányba terelte a fejlődést. A dzsenti elvesztette lába alól az ősi földet s a városba tódult meddő munkáju bürokratának. Az elsodort falu népe vezető nélkül révedezett. A kuriából zsidó korcsma lett. A városi intelligencia élesen elkülönödött a polgárságtól. Suszterséggel fenyegette a tanulni tehetetlen vagy rest fiát. Az elhanyagolt iparosság destruktív áramla-

tok örvénylő sodrába került. Az idegen tőkés gyáripar fejlődésével a kormánytól és az értelmiségtől negligált, hagyománytalan, hazát és nemzetet nem ismerő munkástömegek idegen faju önző, lelketlen gaz agitátorok romboló szándékainak elámitott vak eszközeivé váltak. A destruktív tömegek zsarnoki vas fegyelemmel és perfid módon szított osztálygyűlölettel megszervezkedtek, míg a konzerváló elemek elszigetelten, organizálás nélkül, egymást gyöngítették. A fel- és kifelé tehetetlen, le- és befelé despota kormányok a kamarillától és klikk-érdekektől függtek. A pária-tisztviselők a mindenkori uralkodó-rezsim meggyőződéstelen szolgálói voltak. A gazdasági, technikai és szellemi haladás etnikai és etikai züllést álcázott.

A régi virágzó magyar iparágakat elsorvasztotta a divat és a gyár. Igazi izmos magyar polgári középosztály nem is volt. Ennek kialakulásában hatékonyan közreműködni, lett volna a magyar polgári iskola egyik főhivatása. Ezt teljesítette volna is, ha nem akadályozzák meg ebben. Az intézmény koncepciójának alap gondolata elég egészséges volt. De a megszervezés és adminisztratív kezelés

el volt hibázva. Az intézményt az elemi népoktatás Prokrusztesz-ágyába nyomorították bele (cim, szolgálati idő, szakfelügyelet, nyugdíj, stb.). A bürokrácia süket volt a képzőintézetek és a polg. isk. egyesület minden reformjavaslatával szemben. Tüzetes cél és minősítés nélkül a polg. iskola vergődött a 4, 6 és 7 osztály közt. A polg. isk. tanítóképzők az elemi képzők tömegsorában lapangtak és ezekkel egyenlő elbánásban részesültek. A polg. isk. tanítónőképző intézet gyakorló iskolája dáma-képző felsőbb leányiskola volt. A Paedagogum gyakorló iskolája négy osztálylyal képezett hatosztályu intézetek számára „tanerőket”. A képesítőnek annyit és annyifélet kellett tudni, mint három bölcsészettudornak vagy két kínai mandarinnak együttvéve. Az iskola nem tudott felemelkedni a rendszeres egységes befejezett elméleti ismeretközlés fokára és nem tudott alkalmazkodni a gyakorlati élet követelményeihez, a produktív polgári pályák szükségleteihez. Bürokratikus kísérletek objektuma volt, olcsóbb és alsóbbrendű középiskola-féle, az előkelő középiskolákból kiselejtezett tanuló-anyag levezető csatornája. 120
n in

(Vége köv.)

 Ketten a puszta szigeten

— mindent elkövet úgy a mulatság, mint az énekszámok körül, hogy a város műpártoló közönségének a legkellemesebb élvezetet nyújtsa. Szórakozásról az iparos ifjuság 100 tagu rendezőse gondoskodik. Jól tudja mindenki, hogy városunk ezen egyetlen kis kulturegyesülete, mely évtizedes fennállása óta nevet és dicsőséget szerzett nemcsak önmagának, de az egész városnak is. Minden gazdasági erejét ebből az egyesületi nyári mulatságból szokta meríteni. Ha ez nem sikerül, egész évi működése meg van bénítva. Pártolóik, a magyar nőta kimeríthetetlen kincseinek kedvelői és megértői, meg is hoztak eddig minden áldozatot és erre hálával emlékezik a dalárda. Az Ipartestületi Dalkar becsülete és dicsősége magasan fölötte áll minden pártérdeknek. Működése olyan, mint a napsugár, mely egyaránt világít mindenkinek s mindenkor a közönséget szolgálja s kulturális célja változatlan aranytiszta marad. Hisszük, hogy városunk polgársága megmutatja, hogy a kulturát, művelődést támogatja. Ezáltal a dalkar létfenntartását biztosítja és az tudni fog ezután is sirni fájdalunkban. A különvonat indul 14 órakor vissza 1 óra 29 perckor.

latvan a kialto nyomoruságot, gyűjtést indítottak maguk között, hogy a temetési költséget összehozzák. Azonban minden igyekezetük dacára sem tudtak olyan összeget gyűjteni, mely a temetési költségeket megközelítőleg is fedezte volna. Végre az igazságügyminiszterhez fordultak, aki 3000 K-át utalt ki a temetésre. A temetés azután nagyszerű volt. Ott voltak a törvényszékek birái, tisztviselői, az ügyvédek nagyszámban. Nagy beszédek voltak, a bucsuztatot egy táblabíró mondta s a hallgatóság könnyekig meghatódott. Bizony azon a temetésen volt mit könnyezni.

— **Eljegyzések.** Kulcsár István Budapestről és Jelinek Etus, továbbá Jelinek Ferenc és Csorba Julcsika Úllőről jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Az évzáró vizsgák az evangélikus iskolában** folyó hó 20-án és 21-én hétfőn délelőtt 9 órától és délután 3 órától tartanak a templomban. Az I osztály vizsgája hétfőn d. e. a II-ik és V-VI-ik osztályé hétfőn d. u. a III-IV-ik osztályé kedden délelőtt lesz, melyekre a szülőket s a tanügy iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja az egyház elnöksége.

— nehaj dr. Molnar Albert közjegyzoi iroda helyiségébe — helyezte át.

— **Eljegyzés.** Nagy Kálmán kisujszállási kereskedő eljegyezte özv. Tiszavölgyi Győzőnét. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Kántori próbaéneklés.** A czeglédi református egyház a Mihó Ernő távozásával megüresedett kántori állásra pályázatot hirdetvén a pályázók próbaéneklése f. 15 és 16-án lesz a református templomban. Tekintettel a kiváló minőségű pályázókra, azt hisszük, nem közönséges műelvezetben lesz részünk. A református egyház a próbaéneklésre úgy a saját híveit, mint a más vallásu érdeklődőket szívesen látja. Az állásra 15-en adtak be pályázatot s a választás június hónapban lesz.

— **Adományok.** A helybeli ref. el. iskolák kiváló szorgalmu s jó magaviseletű növendékeinek vizsgai megjutalmazására Végh Sándor ur 500 K-t, a Czeglédi Hitelbank r.-t. igazgatósága 100 K-t, N. N. 50 K-t, a Czeglédi Ifjusági Kör és a „Korda” könyv- és papirkereskedés 4—4 drb könyvet adományozott, melyekért az iskolai előljáróság köszönetét fejezi ki.